

(ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ)

ΑΥΝΑΡΟΖ

**ΡΑΗΠ ΡΑΪΣΙΟΣ
(1924 – 1994)**

Günah Çıkarma

ÖN SÖZ

Merhum Rahip Paisios, günümüzde, «günahın moda olduğunu görünce», özellikle tövbe ve günah çıkarmanın gerekliliğinin önemini vurguluyordu. Diyordu ki: «Bugün her şeyden önce, tövbe ve günah çıkarmak lâzımdır. Böylece, dünyayı adım adım dolaşması için, insanların şeytana verdikleri haklar kesilecektir».

Çok kişi onun yardımıyla, ilk defa olarak, dinsel sır olan günah çıkarma olayına gittiler. Hayat değiştirdiler. Allah'ın dürüst çocukları olarak mücadele veriyorlar ve şimdiden de cenneti yaşıyorlar. Rahip, gülerek diyordu ki: «İnsanlar yine de çok güzeldirler. Birine, sen git günah çıkar, dediğimde, hiçbir zaman onun gitmediğine rastlamadım». Tabii, bunda, irtibat kurduğu insanın ruhunu tahrif eden büyük sevgisinin de yardımı vardı ki, onu çorak bir araziden işlenebilir bir toprağa çeviriyordu.

Aynaroz keşişi Aziz Nikodimos'un

... Ve dahi, günah çıkarmanın, yedi sadaka işlerinden birinde, günah yapıp yapmadığını söylemesi gerek, bedensel veya manevî olarak, ki onlar da: Aç olanı doyurmak. Susuz olana su içirmek. Tutuklu olanı kurtarmak veya köle azat etmek. Çıplak olanı giydirmek. Yabancıyı kabul etmek. Hasta olanı ziyaret etmek. Ölüyü gömmek. Ve de, manevî olanlar da şunlardırlar: Nasihate ihtiyacı olana nasihat etmek. Cahili okutmak. Üzüntülü olanı teselli etmek. Günahkâr olanı düzeltmek. Hata yapanı affetmek. Kendisine küfür edene sabır gösterip herkes için duada bulunmak.

1. BÖLÜM

Manevî Rehber İhtiyacı

Günah çıkarmakla, insan arınıyor

- Rahibim, Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde, Hıristiyanlar günah çıkarma olayını alenen yapıyorlardı. Bunun yardımı dokunuyor mu?

- Hıristiyanlığın ilk yılları başka ve şimdikiler başka. Bugün, bunun yardımı olmuyor.

- Neden Rahibim? O zaman onların daha çok mu gayretleri vardı?

- Hem daha çok gayretleri vardı, hem de, bugünün insanlarında olanlar, onlarda yoktu. Şimdi, bugün görüyorsun, durup dururken, karı koca ayrılıyorlar, eskisi gibi değildir.

İnsanlar, günah çıkarma dinsel sırrından uzaklaşmışlardır. Onun için de, düşünce ve ihtiraslar içinde boğulup gidiyorlar. Herhangi bir problemlerine yardımcı olmak için, benden yardım dileyen kaç kişi geliyor, ve de ne günah çıkarıyorlar ne de kiliseye gidiyorlar! «Kiliseye hiç gidiyor musun?», diye kendilerine soruyorum. Onlar da bana, «Hayır» diyorlar. «Hiçbir zaman günah çıkardın mı?». «Hayır! Beni iyileştirmen için geldim». «Ama nasıl? Yaptığın hataların için tövbe etmen, günah çıkarman, kiliseye gitmen, komünyon alman, günah çıkaran papazın hayır duasını aldığı zaman, ben de senin iyileşmen için dua edeceğim. Başka hayatın da var olduğunu ve orası için de hazırlanmamız gerektiğini unutuyor musun?». «Bak Peder, bu dediklerin, kilise, öbür dünya vb. şeyler beni ilgilendirmiyorlar. Bunlar masaldır. Benim, büyücülere ve medyumlara gittiğim var, fakat beni iyileştiremediler. Sen ki beni iyileştirebilirsin diye öğrendim».

Ha şimdi, günah çıkarma hakkında, ahret hayatı hakkında onlara söz edersen, onlar da sana diyorlar: «Bunlar masal şeyler» ve diğer taraftan da: «Bana yardım et, hap alıyorum». Nasıl ya, sihirli bir yöntemle mi iyi olacaklar?

Ve görüyorsun ki, birçok kişide, günahlarının meydana getirdikleri problemleri varken, onlar, günah çıkaran papaza gitmiyorlar, ki o onlara olumlu yönde yardım edebilir, ancak onlar psikologlara gidip yaptıklarını itiraf ediyorlar. Mazilerini anlatırlar, problemleri için öğüt alırlar ve bir çayı geçecekleri varsa, onları içine atarlar, onlar da ya boğuluyorlar veya da çıkıyorlar, fakat nereye çıkıyorlar... Oysa günah çıkaran papaza gidip günah çıkarsalar, köprüden rahat bir şekilde çayın diğer yakasına geçecekler, çünkü günah çıkarma dinsel sırrıyla Allah'ın lütfu harekete geçiyor ve böylece arınıyorlar.

- Rahibim, bazıları diyorlar ki: «İyi günah çıkaran papaz bulamıyoruz, onun için de günah çıkarmaya gitmiyoruz».

- Bunlar bahane. Her günah çıkaran papaz, eğer ki papaz atkısı giyorsa, ilâhi salâhiyeti vardır. Dinsel sır ayinini yapar, Allah'ın lütfuna sahiptir, ve af duasını okuduğu zaman, Allah samimî bir pişmanlık haliyle itiraf ettiğimiz bütün günahları siler. Günah çıkarma dinsel sırrından ne derece faydalanacağımız bize bağlıdır. Psikolojik problemleri olan bir kişi, uzağı gören yetenek sahibi olduğuma inanarak, bir gün orada Kalivi'ye geldi. «Benim için ne tahmin ediyorsun?», dedi. Ona dedim: «Günah çıkaran bir papaz bul ve kuzu gibi uyu, hap almayasın diye». Bana dedi: «Bu gün, günah çıkaran iyi papaz yok.

Eskiden vardı». Kendilerine yardım edilecek düşüncesiyle geliyorlar, ancak, onlar denilenleri kabul etmiyorlar ve böylece de telâşa yazık oluyor.

Şeytanın yeni bir ustalığını görüyorum. İnsanlara şu düşünceyi sokuyor, eğer bir adakta bulunup onu yerine getirirlerse ve hacca da giderlerse manen iş tamamdır. Çok kişinin de mum ve adaklarla manastırlara ve ibadet yerlerine gittiklerini, onları orada astıklarını, büyük haç çıkardıklarını, biraz da ağladıklarını görür ve bu kadarı da yeterli sayılıyor. Pişman olmuyorlar, günah çıkarmazlar, kendilerini düzeltmezler ve şeytanın çetesi de sevinir.

- Rahibim, bir kişi eğer günah çıkarmazsa, iç huzura kavuşmuş sayılır mı?

- Nasıl iç huzura kavuşmuş olur? Bir kişinin iç huzur hissedebilmesi için, içindeki molozları atması gerek. Bu da günah çıkarma ile olacaktır. İnsan, günah çıkaran papaza kalbini açıp kusurlarını söylemekle gururu kırılır, böylece de Gökyüzünün kapılarını açar ve Allah'ın lütfu da bol bol gelerek kurtuluyor...

Günah çıkarmadan evvel, tepesinde sis var. Onları donuk görüyor ve kusurlarına mazeret buluyor. Çünkü, günahlardan dolayı aklı karışıkça, net görmez. Günah çıkarmayla, bir «fuuuuuu» yapıyor, sis dağılıyor ve ufuk da temizleniyor. Bunun içindir ki, bir konuyu tartışmak veya bir öğüt almak vb. için bana gelenleri, eğer hiç günah çıkarmamışlarsa, önce onları günah çıkarmaya gönderiyorum ve sonra da bana gelip onlarla konuşuyoruz.

Bazıları bana diyorlar: «Rahibim, benim, bu konu hakkında ne yapmam gerektiğini anlayabilirsin, bana söyle». Ben de ona diyorum ki: «Ben, senin ne yapman gerektiğini anlasam da, benim sana söylediklerimi anlamayacaksın. Onun için, önce git günah çıkar, sonra da gel konuşalım». Çünkü, başka bir frekansta olan bir insanla nasıl irtibat kurabilir ve anlaşabilirsin?

Günah çıkarma ile içinde işe yaramaz olanları atıyor ve manen de ürün veriyor. Bir gün, biraz domates ekmek için bahçemi kazıyordum. O saatte biri gelip bana dedi: «Rahibim, ne yapıyorsun?». «Ne yapayım, bahçemin günahını çıkarıyorum», dedim kendisine. Bana diyor ki: «İyi de Rahibim, bahçenin de mi günah çıkarması gerek?». «Elbette ki lâzım. Şunu tespit etmişimdir. Bahçenin günahını çıkardığımda, yani, içinde olan taşları, ayrık otlarını, çalıları vb. şeyleri dışarı çıkardığımda, işte o vakit, bahçe resmen zerzevat çıkarıyor. Başka türlü, domatesler sararmış bir durumda olur ve çok zayıf kalırlar».

Allah, insanın insan tarafından düzeltilmesini istiyor

- Rahibim, bir problemle karşı karşıya kalıp da Allah'a dua ettiğimde, Allah'ın arzusunun ne olduğunu ben nasıl anlayabilirim?

- Allah'ın arzusunun ne olduğu bu şekilde bulunmaz. Bir problemin olduğunda, iyi olan, sormandır. Madem ki herhangi bir insandan öğüt alabilirsin, Allah'tan bilgi isteme, çünkü yanılabilirsin. Biri, kiliseye gider, ikona dolabının önünde durur ve diyordu: «Meryem anam! Kutuda olan paraları alayım mı?». Düşüncesi ona derdi: «Al onları». «Evet, onları alacağım», diyordu ve paraları alıyordu. Bir, iki, üç kere, derken, bir kayyum şüphelendi. Diyor ki: «Ne oluyor? Birileri paraları alıyor galiba». Sonra da takibe gitti. Ne görsün? Biraz sonra o geldi ve aynı şeyleri tekrarladı. «Meryem anam, kutudan paraları alayım mı? Evet onları alacağım...», dedi ve kayyum onu yakaladı.

Her zaman, sorabileceğin bir münevver insan varken ona sormalısın. Sormağa insan bulunmadığında, - örneğin, çöldesin - ancak, içinde itaate susamışlık varsa, işte o zaman, Güzel Allah'ın ta kendisi rahip olup seni aydınlatır ve seni bilgilendirir. Diyelim ki, Kitabı Mukaddes'ten bir ayeti açıklayacak birini bulamıyorsun. O zaman Allah seni aydınlatıyor ve onu anlıyorsun.

- Rahibim, bir kişi, mücadelesinde meydana gelen bir şeyin, ayartmadan mı yoksa kendi dikkatsizliğinden mi olduğunu nasıl anlayacak?

- Gidip soracak.

- Yani kendisi anlayamaz mı?

- Bir şey anlasa da emin olamaz. Burada, tecrübesi olan biri bile diğerini gidip soruyor. Ben şahsî bir meselem için her zaman soracağım. Benim şahsî meselem söz konusu olduğu zaman, benim çözümüm daha da akıllıca verilmiş bir çözüm gibi görünse de, onu en büyük aptallık olarak sayarım. Beni rahatlandıran şeyin ne olduğunu bilen kişiye de gitmem, beni rahatlandıran şeyin ne olduğunu bilmeyen kişiye giderim. Görüyorsun, bir doktor bile, zor bir durumda, yaptığı teşhiste hata yapmadığından emin olabilmek için, diğer bir doktorun görüşünü de göz önüne alır, hele bu kişi bir de tıp fakültesi öğrencisi ise! Bir kişi ne kadar münevver kişi olursa olsun, kendi problemini ne kadar iyi düzenlerse düzenlesin, rahatlayamaz, çünkü Allah, insanın insandan yardım almasını ve insan tarafından düzeltilmesini ister. Güzel Allah, insanın gururunun kırılması için işleri bu şekle getiriyor. Kişi, düşündüklerini ve geçirmekte olduğu durumları günah çıkaran papaza söylemesi lâzımdır. Onun tavsiyelerini dinlemesi, mücadelesindeki zorluklar ve karşılaştığı zor konular hakkında kendi başına karar vermemesi, kendinde bunları prova etmemesi lâzım, çünkü, ayartma

onu karıştırarak ve ona sorunlar yaratacaktır. Bazıları da öyle bir duruma geliyorlar ki, kendilerine kendileri kural koyuyorlar. Bu işler çok tehlikelidirler. Manevî rotasında, nasihat alacak bir günah çıkarıcı papazı olmayan bir kişi, şaşırıyor, yoruluyor, geri kalıyor ve böylece de gitmek istediği yere zor varabiliyor. Eğer kendi problemlerine kendisi çözüm veriyorsa, ne kadar da bilge kişi olsa, kendine güven ve gururla hareket ettiğinden, kafası karışık kalıyor. Oysa, kim tahkir edilir, güven ve özveriyle günah çıkarıcı papaza gider de onun fikrini isterse, o kişi yardım alır. Çünkü o zaman Allah, günah çıkarıcı papazı muhakkak aydınlatır ve onun doğru cevap vermesini sağlar. İşte, biri huşu ile geldiğinde, benim aziz olduğumu düşünerek karşıma çıktığında, ben beş para etmez biri olduğum halde, şunu da müşahede etmişimdir ki, içimde bir değişim meydana geliyor ve ona söylediklerim benim değildirler. Bundan şunu çok net olarak anlıyorum ki, o insan huşu ile bana gelmiştir. Allah da ona haksızlık yapmaması için, bana bu iyi durumu veriyor. Böyle durumlarda, eğer ciddî bir mesele söz konusuysa, Allah sana bilgi veriyor ve sen de ona ne olacağını, ne zaman olacağını ve de nasıl bu durumu karşılaması gerektiğini de söyleyebilirsin.

Manevî hayatta manevî kılavuz gereklidir

Bugün en önemli şey, insanların bir günah çıkarıcı papazı bulmaları, günah çıkarmaları, kendisine karşı güven duymaları lâzım ve onun fikirlerini danışmaları gerek. Günah çıkarıcı papazları olup, bir ibadet programı ve biraz da projeleri varsa, kiliseye giderlerse ve komünyon alıyorlarsa, işte o zaman bu hayatta korkabilecekleri bir şey yoktur.

İnsan, yolunu şaşdırmamak için, günah çıkarıcı papaz tarafından takip edilmesi gerek. Mücadelesinde, örneğin, manevî araştırma, yardımcı olabilir. Ancak, bir kişinin manevî kılavuzu yoksa, okuduklarına kendisi bazı yorumlar yapar ve yanılgıya düşebilir. Görüyorsun, biri, bir yere arabasıyla gideceği zaman ve de yolu da iyi bilmiyorsa, işte o vakit de haritaya danışabilir. Fakat bu arada durup soruyor da, yanlış yola sapmamak için. Diyelim ki, Atina'dan Florina'ya gidecek. Haritası vardır ve onu takip ediyor. Fakat, bazı büfelere de soruyor bakalım iyi gidiyor mu ve yol da iyi mi diye. Çünkü bir kavşakta yanlış yere sapabilir ve Kavala'ya gider veya bir uçuruma gidip şarampole yuvarlanma ve ölme söz konusu olabilir. Tabii, birine sorabilir, ancak kendisine söylenen yolu tutmayabilir ve sonunda da başka yerde bulunabilir. Veya da, tehlikeli noktalara dikkat etmeyebilir ve kaza yapabilir. Kim ki ona yolu gösterir ve aynı zamanda da ona derse: «Dikkat et, filan yerde tehlikeli bir viraj vardır. Orada bir uçurum var...», işte o, maaşına sahip olacaktır. Demek istiyorum ki, aynı şey manevî hayatta da olması gerek. İnanan bir kişi

için, günah çıkarıcı papaz olması gereklidir. Ona, nasihatleriyle yol gösterecek ve günah çıkarma dinsel sırrı ile ona yardımcı olacaktır. Sadece böyle, ortodoks bir manevî hayat yaşayabilir ve doğru yolda olduğuna emin olabilir. Manevî rehberini tabî ki insan kendisi seçecek. Herhangi birine ruhunu emanet etmeyecek. Nasıl ki bedeninin sağlığı için iyi bir doktor arıyorsa, böylece de, ruhunun sağlığı için de iyi bir günah çıkarıcı papaz bulmak için araştırıcak ve ona, o ruhun doktoruna, muntazam olarak gidecek.

İnsanları günah çıkarıcı papaza gönderiniz

- Rahibim, çok kere, insanlar papaz cüppesini gördüklerinde acılarını dile getiriyor, problemlerini söylüyorlar ve dahi günah çıkarma bile yapmak istiyorlar. Onların karşısında, bizim tavrımız ne olmalı?

- Öncelikle, size bir problem hakkında danışmaya geldiklerinde, siz onlara sorunuz: «Günah çıkarıcı papazınız var mı?» Ben de, orada Kalivi'ye gelip bana herhangi bir şey soranlara diyorum: «Ben günah çıkarıcı papazlardan değilim, Günah çıkarıcı papazınıza gidiniz ve o ne derse onu yapınız». İnsanların tövbe etmeleri ve bir günah çıkarıcı papazı olup günah çıkarmaları gereklidir. Bununla, şeytanın hakları kesilmiş olacaktır. Acı çeken ve problemi olan bir kadını, rahibe dinleyip sonra da onu günah çıkarıcı papaza yollamasını anlıyorum. Fakat, onunla konuşma ve tartışmaya devam etmesini anlamıyorum. Veya da, bir kadın eğer günah çıkarıcı papazda rahatlamıyorsa veya hiçbir zaman günah çıkarmamış ise, ya da umutsuz bir durumda bulunuyorsa, onu bir kere dinlesin ve sonra da onu günah çıkarıcı papaza yollasın, ki o ona ne diliyorsa söylesin diye.

Rahibe onlara bu yolla yardım etme mecburiyetinde olmamakla beraber, yani problemlerini devamlı dinlemekle, bu şekilde de insanlara yardımcı olunmuyor. Çünkü insan üç çeşit tahrife uğruyor: Kendinden, diğerlerinden ve şeytandan. Buraya gelip, insanî bir teselli buluyorlar. Fakat, manastırdan kaçıp eve gittiklerinde, yine eski hallerine dönüyor ve gene aynı şeyleri yapmaya başlıyorlar. Kadınlar da erkeler de günah çıkarıcı papaza gitmelidirler. Meselelerini rahibeye anlatmaları doğru değildir. Çünkü sonra diyorlar: «Ben onları söyledim, ben şimdi tamamım». Böylece düşüncelerini yanlış bir şekilde rahatlatıyor ve günah çıkarıcı papaza gitmiyorlar. Bu, günah çıkarmaları için şeytanın kurnaz bir numarasıdır.

Rahibeler olarak, görevinizin ne olduğunu anlamak lâzımdır. Sözde misyon yapmağa kalkışmamalısınız. Çünkü, siz rahibelik görevlerini anlamamışsınız da ondan. Biz rahipler olarak, görevimiz, diğerleri için dua etmektir. Onların problemleriyle uğraşmak mecburiyetinde değiliz.

Günah çıkararak papazın buna mecburiyeti vardır. Sorumluluğu da vardır. Sizinle konuşur tartışıyorlarsa, sorumluluğu size yüklüyorlar. O, onları yakından takip edebilir ve onların problemlerine çözüm getirebilir. Yani iş lâzımdır. Bu iş, rahiplerin işi değildir. Bizden sadece dua istesinler. İsimleri yazılı bir mektup yollasınlar ki biz de onlar için ibadet edelim.

Günah çıkararak papaz yanında olmalı

Nasıl ki bir insan, aile doktorunun mümkün olduğunca yanında bulunmasına özen gösterir, öylece de, günah çıkararak papazın da yanında olmasına özen göstermelidir. Bir doktor, hastanın yanında olduğu zaman - o kadar tecrübesi olmasa bile - üniversite profesörlerinden daha iyi ona yardımcı olabilir. Çünkü onu sistematik bir şekilde takip edebilir, ve de gerektiğinde, onu uzman doktora gönderecektir. Şu da benim dikkatimi çekti: Sanatoryumda¹ olduğum zaman, verem hastalığına tutulmuş birçok zengin kişi evlerinde kalıp, üniversite profesörleri, onları tedavi etmek için, onların evlerine gidiyorlardı. Ancak, tedavinin hiçbir sonuç vermediği meydana çıktı, çünkü onları sistematik bir şekilde takip edemiyorlardı. Bunun için de, sanatoryumda ayrı bölümler yapmağa mecbur kaldılar. Ta ki onlar orada tedavi görsünler ve de sistematik bir şekilde takip edilebilsinler diye.

Şunu söylemek istiyorum ki, nasıl ki doktor yakından hastayı takip ediyorsa, ona bir çeşit tedavi uyguladığında, ona verdiği ilâçların yan etkilerinin olup olmadığına nasıl bakıyorsa, ona göre de dozunu ya artırıyor veya azaltıyorsa, ve dahi gerekirse tedaviyi de değiştiriyorsa, böylece de günah çıkararak papazın da ruhu yakından takip etmesi gerek. Çünkü ruh, zaman zaman, bazı değişiklikler ve tepkiler gösteriyor, ki ruha etkili bir yardımda bulunabilmek için, uzaktan onları takip edemez. Bir defasında, bir ayartması olan bir insana demiştim ki: «Şunu yapacaksın, sonra da göreceksin ki, onu aşacaksın». Gerçekten de, beni dinledi ve onun üstesinden geldi. Kısa bir süre sonra da, tamamen farklı bir zıt ayartma ile karşı karşıya kaldı. Onu da aynı yolla karşıladı ve sıkıntı çekti! O mübarek, bir kişiyi yollayabilir veya da bir mektup gönderebilirdi. Böylece de, ne yapması gerektiğini bana sormuş olacaktı, çünkü o başka bir zorlukla karşı karşıyaydı. Ben ona başka bir ilâç verecektim, yani başka bir nasihat. Ben uzakta olduğum için bana sormakta zorlandı. Bunun için de, eğer o insanı iyi tanımıyor ve kendisiyle iyi bir iletişim yoksa, uzaklardan nasihat vermeye alışık değilim.

¹ Rahip, 1966 yılında sanatoryumda, bir tür akciğer hastalığı yüzünden, akciğerlerinden ameliyat olmuştur.

Ailede günah çıkaran papaz

- Rahibim, hangi kitaplar kocalara yardımcı oluyor?

- Karı kocaya yardımcı olan şey, herkesin kendisine mazeret aramamasıdır. Eğer kendilerini haklı göstermeye kalkarlarsa, ne kadar da ruhanî kitap okurlarsa okusunlar, faydalanamazlar. Eğer keyifleri yerinde ise, günah çıkaran papazları varsa ve onu dinliyorlarsa, problemleri olmayacaktır. Ruhanî hakem yoksa, olmaz.

En iyisi de, karı kocanın aynı günah çıkaran papazı olmasıdır. Erkeğin başka günah çıkaran papazı, kadının başka günah çıkaran papazı değil. İki odunu iki değişik marangoz, kendi sandıkları gibi yontacak olurlarsa, bu iki odun birbirlerine hiçbir zaman tam denk gelmeyecektir. Oysa aynı günah çıkaran papaza sahip iseler, o günah çıkaran papaz, birinin fazlalıklarını ve noksanlıklarını yontar, diğerinin de fazlalık ve noksanlıklarını yontar ve böylece de zorluklar düzeltilir. Fakat bugün, ruhanî bir hayat yaşayan karı koca bile, değişik günah çıkaran papaza sahiptirler. Aynı günah çıkaran papazları oluşu seyrek, onun için de yeterince yardım alamıyorlar. Hatırımında, iyi geçinen karı kocalar var, fakat bunlara yardım edecek aynı günah çıkaran papazı olmadığı için bunlar ayrıldılar. Bir de başka, onlar pek de anlaşılmadıkları halde, aynı günah çıkaran papazları olduğu için, onlar normal yaşadılar.

Tabii, bütün aile aynı günah çıkaran papaza sahipse, bu daha da iyidir. Günah çıkaran papaz herkesi dinleyecek ve ona göre de bir konuyu ele alacaktır. Bazen babayı veya anneyi zorlayacak ve de anne babanın dediklerinden bir sonuç çıkaramazsa, işte o vakit çocukları da çağırarak. Veya da karı kocanın problemleri olup da suçluysalar, örneğin, kadın, nasıl davranması gerektiği hakkında ona öğüt vermesi için kocasını çağırabilir, herhangi bir akrabadan yahut tanıdıktan, çaktırmadan yardım isteyebilir.

Günah çıkaran papazın değişimi

- Rahibim, kişi, herhangi bir sebepten dolayı, günah çıkaran papazını değiştirmek zorunda kalırsa, çıkardığı günahları yeniden çıkarmak mı gerekiyor?

- İyi olan, yeni günah çıkaran papazı bilgilendirmesidir. Aynen, bir hasta doktor değiştirdiği zaman, yeni doktoru ona daha iyi yardım edebilsin diye, doktoruna hastalığının tarihçesini yeniden anlattığı gibi.

- Rahibim, birileri günah çıkaran papazını değiştirmek isteyip de bize sorduğunda, biz ne demeliyiz?

- Günah çıkaran papazın hayır duasını alsın. Kolay kolay günah çıkaran papazı değiştirmek, iyi bir şey değildir. Bir bina yapımında, eğer devamlı bir biçimde, mühendisler ve inşaat işçileri değişiyorlarsa, o bina hiçbir zaman doğru olarak inşa edilemeyecektir.

Eskiden, insanları meşgul eden konular hakkında nasihat ve yardım almaları için rahiplere giderlerdi. Bugün, çok kişi nasihat almak için gitmiyor. Onlar, kendilerini mazur göstermek veya da filanca rahipten de nasihat aldık deyebilmeleri içindir. Diğeri de diyor ki: «Filanca ve filancaya gittim. Bu konu hakkında Rahip Paisios'a da sordum». Ben ise ona bağırmiş olabilirim veya da kapıma kadar gelip kapıyı çalmamış da olabilir! Böylece, bir pederden başka bir pedere dolaşır bir vaziyete düşerler. Bu şekilde, sabit bir günah çıkaran papazları olmuyor ve bunlar şaşırıyorlar.

Bazıları da, bir hata yaparlar ve onu gidip kendi günah çıkaran papazlarına söylemiyorlar. Bunu gidip başka günah çıkaran papaza söylüyorlar. Bunu da kendi haysiyetlerini yitirmemek için yapıyorlar. Kısa bir zaman sonra yine aynı hatayı yapar ve gidip onu diğerine, sonra yine diğerine söylerler. Sonuç olarak da, bir günah çıkaran papazın karşısına, onu bir defa yapmışlar gibi çıkıyorlar. Böylece, hata yapmaya devam ederler ve düzeltilmemiş bir durumda kalırlar.

Bazıları da vardır ki, şunu da müşahede etmişimdir, günah çıkaran papaza herhangi bir şeyi söylemekten kaçınıyorlar. Kendilerine yardımı dokunacağını ve de bunu ifşa etmeyeceğini de bildikleri halde. Bunu ise, tanıdıkları birine ve kendilerine yardımı da dokunamayacak bir kişiye söylüyorlar. Hem de bu kişi, muhakkak bir de başkalarına da söyleyecektir. Hatırlıyorum, komün yaşam sürülen manastırda² rahipliğimin başlangıçlarında olduğum zaman, komün hayat yaşamak isteyen biri geldi. Bir süre durdu ve sonra da oradan kaçma düşüncelerine daldı. Düşüncelerini baş keşişe veya herhangi başka bir ruhanî pedere gidip söylemedi de, düşüncelerini İerissos'tan işçi olarak manastırda çalışan birine gidip söyledi. Bunları ona söylerken, orada yakınlarda ben de vardım. Mutfağın dışında soğan temizliyordum. İki metre uzaktan, ona düşüncelerini yüksek sesle söylemeğe başladı. «Keşiş olduğuma pişman oldum». «Geldiğinde denememiş miydin?», diye işçi ona sordu. «İki yıl denedim». «İyi de neden daha evvel kaçmadın?». «İşte, kaçmadım». «Seni zorla mı keşiş yaptılar?». «Hayır, ben de istiyordum». «İyi, bunları baş keşişe söyledin mi?». «Hayır», diye cevap verdi. O da ona diyor: «Bunları bana söylemekle senin ne faydan olacak?». Ona bütün tarihçesini söylemişti. Görüyor musunuz? Yardım

² İera Moni Esfigmenu, 1953-1956.

alabilmesi için, bunları baş keşişe söylemesi gerekirken, ona söylemedi de işçiye söyledi. O da, hafta sonunda, onları İerissos'un kahvehanesinde gülmeleri için söyleyecek. Böylece, köyü doldurmuş da olacaktı. Bir de, noksan akıllı olduğu biri olsaydı? Kaç tane sözlüğü vardı biliyor musunuz? Eski yunancayı süper biliyordu.

- Rahibim, halktan biri, bir problemi veya bir ayartması için, eğer onun günah çıkararak papazı o vakit yoksa, herhangi bir ruhanî kardeşine sorabilir mi?

- Günah çıkararak papazına telefon açamaz mı? Kardeş, bazen yardım edebilir ve bazen de yardım edemeyebilir. Veya da, iyi isteğine rağmen, ona zarar da yapabilir. İhtiyaç hasıl olduğu zaman, bir telefon açmakla, işler yoluna girebilir. Eğer, günah çıkararak papazla irtibata geçemeyip bir de sorun önemli ve acil ise, o zaman, başka bir günah çıkararak papaza sorabilir. İyi olan, böyle durumlarda, önceden ona sorması gerek, acil durumlarda kime danışsın diye. Böylece, aynı ruhu ve düşünceyi taşıyan birine gitmiş olacaktır. Çünkü her mühendisin kendi plânı vardır. Bir plân da iyi olabilir, diğer plân da, fakat bunlar farklıdır.

2. BÖLÜM

Doğru bir günah çıkarma

Yaramızı bağlayalım

- Rahibim, mücadelede ahlâki düşüş olduğu zaman, paniğe kapılıyorum.

- Korkma. O bir mücadeledir ve yaralanmalar da olacaktır. Günah çıkarma ile bunlar tedavi ediliyorlar. Görüyorsun, savaşta askerler, savaş esnasında yaralandıkları zaman, hemen derhal doktora koşuyorlar. Yaralarını sarıyorlar ve yine dürüstçe savaşmaya devam ediyorlar. Bunun yanında, bir de yaralanmalardan tecrübe diniyor ve böylece de, yeniden yaralanmamak için, kendilerini daha iyi koruyorlar. İşte böyle biz de, mücadelemiz esnasında yaralandığımız vakit korkmamak gerek. Doktora - günah çıkararak papaza - gitmek lâzım. Orada ona yaramızı gösterip ruhen tedavi olmamız gerek. Sonra da yine «iyi mücadelemize³» devam etmemiz lâzımdır. Kötü olan ise, ruhumuzun korkunç düşmanını ve ihtirasları bulmağa çalışmamak ve onları yok etmek için mücadele etmemektir.

³ A Timotheon, 6,12.

- Rahibim, bazıları da onurlarından dolayı günah çıkarmaya gitmiyorlar. Diyorlar ki: «Madem ki aynı hatayı yapma olasılığım var, hangi sebepten ötürü gidip günah çıkarayım? Papazla alay etmek için mi?».

- Bu doğru bir şey değildir! Bu aynen, bir askerin yaralanması esnasındaki şu sözüne benzer: «Madem ki savaş bitmedi, ben yine yaralanabilirim, ne diye yaramı sarayım?». Fakat, yarayı sarmazsa, kanama yapabilir ve ölebilir. Onurları yüzünden günah çıkarmaya gitmeyebilirler, amma sonunda onlar yaramaz bir hal alıyorlar. Görüyorsunuz ki, şeytan yetenekleri de istismar ediyor. Eğer biz, düşüp kirlendiğimiz zaman, biz yine düşüp kirleneceğiz düşüncesi ile günah çıkarmayıp ruhumuzu temizlemezsek, var olan çamurların üstüne yine çamur ekliyoruz ve sonra da onların temizlenmesi güç olur.

Günah çıkarma ihtiyacı

- Rahibim, münzevi Osios Markos diyor ki: «Aklı başında olan kişi, günah çıkarırken, Allah'a hatalarını saymakla değil de, gelecek olan elemelerin sabrıyladır⁴». Ne demek istiyor?

- Biri de diğeri de olması gerek. İnanan kişi günah çıkaran papaza günah çıkarıyor. İbadetinden önce de Allah'a alçak gönüllülikle günahlarını itiraf eder. Böylece kendini bunlardan, «Allah'ım, ben hata işledim, ben böyleyim, ben şöyleyim», demekle sıyırmış olur. Fakat aynı zamanda, ilâç gibi meydana gelen üzüntüleri de kabul ediyor. Aziz, birinci ve ikinci günah çıkarmayı yapma demiyor, üzüntülere katlanasın diyor. «Günah çıkarıyorum ne demek?».

Bu, «içimde olanları itirafla dışarıya çıkarıyorum» değil midir? Eğer içinde iyi şeylerin varsa, o vakit, «Allah'a tövbe ediyorsun⁵», yani Allah'a ibadet ediyorsun. Eğer de içinde kötü şeyler varsa, işte o vakit, günahlarını itiraf ediyorsun.

- Rahibim, bir kişi ilk defa günah çıkarmaya gittiğinde, günah çıkaran papaza bütün geçmiş hayatı hakkında mı bilgi vermesi gerek?

- İlk defada genel bir günah çıkarma yapacaktır. Hastanın yaptığı gibi. Hastaneye girdiği zaman hastalığının tarihçesini verir. Örneğin, diyor ki: «Akciğerlerimde bir hastalığım vardı, fakat şimdi o geçmiştir, genel veya lokal bir anestezi ile bir ameliyat yapmışımdır vb.». Böylece de, ilk günah çıkarmada, günah çıkaran papaza, hayatından bazı incelikleri de söylemesi gerekir. O da yarayı tedavi etmek için onu bulacak. Çok kere,

⁴ Bak, Osiu Marku tu Askitu, Peri ton iomenon eks ergon dikeusthe, kef. rne', Filokalia ton İeron Niptikon, cilt A, sayfa 120.

⁵ Bak, Mezmur, 106,1.

önemsemediğin bir vuruğun sonradan sonuçları olur. Tabî, ilk defa günah çıkararak papaza gidecek olan biri, diyelim ki, söylenecek yüz günahı olsun. İkinci defada söylenecek yüz on günahı olacak. Çünkü, şeytanın işini bozup günah çıkarmaya gittiği için, ona daha fazla savaş açmış olacak. Üçüncü defasında, yüz elli günah söyleyebilir. Ancak sonra devamlı olarak rakam küçülecektir. Öyle ki, günah çıkarmaya gidecek ve ancak çok az miktarda günah itiraf edecektir.

Doğru günah çıkarma

- Bazen, vicdanımız bizi kontrol ettiği halde, kendimizi düzeltmek için gereken mücadeleyi vermiyoruz?

- Bu, ruhî bir darbe sonucunda da meydana gelebilir. Kişi, herhangi bir ayartmadan dolayı panik olmuşsa, mücadele etmek ister, fakat keyfi ve ruhî kuvveti yoktur. İşte o zaman, günah çıkarma ile içini denklemiş olmalıdır. Günah çıkarma ile teselli buluyor. Zindeleşiyor ve mücadele için Allah'ın lütfuyla cesaret buluyor. Eğer kendine çeki düzen vermezse, o vakit ona başka ayartma da gelebilir. O zaman da öyle üzüntülü bir haliyle, daha çok darbe alıyor, düşünceleri onu boğuyor, umutsuzluğa düşüyor ve sonra da hiç mücadele edemez duruma gelir.

- Bu, sıkça meydana geliyorsa?

- Eğer sıkça meydana geliyorsa, o vakit insanın sıkça tanzim edilmesi gerek. Cesaret alması için, kalbini günah çıkararak papaza açması lâzımdır. Derlenip toplandığı zaman da, şeytanı kovmak için, makineyi harekete geçirmesi, onurlu ve devamlı bir şekilde mücadele ettirmesi gerek.

- Rahibim, günah çıkarma ihtiyacını hissetmediğim zaman, kabahat nerede?

- Kendini takip etmiyor musun? Günah çıkarma bir dinsel sırdır. Oraya git ve sadece günahlarını itiraf et. Niçin, ne sanıyorsun? Sende ısrar yok mu? Egoizmin yok mu? Rahibeyi rencide etmiyor musun? Yermiyor musun? Ne yani, ben oraya gidip ne diyorum? «Kızdım, yerdim» ve günah çıkararak papaz bana af duasını okuyor. Fakat küçük günahlar da sıkıntı veriyorlar. Ben günah çıkarmak için Peder Tihona'ya⁶ gittiğim zamanlarda, hiçbir ciddî şeyim yoktu ve bana derdi: «Kumluk oğlum, kumluk!» Küçük günahlar toplanıp bir kum yığını oluşturuyorlar. Ki onlar büyük bir taştan daha ağırdırlar. Diğer biri de büyük günah işlemiştir, onu sürekli düşünür, pişman oluyor ve küçük düşüyor. Senin küçük günahların çok. Fakat, büyürken içinde bulunduğun koşulları inceleyecek olursan ve başkası da büyürken içinde bulunduğu koşulları

⁶ Bak, Gerontas Paisiu Agioritu, Agiorite Pateres ke Agioritika, sayfa 15-40.

inceleyecek olursa, göreceksin ki sen ondan daha kötüsün. Ve dahi, günah çıkarma esnasında somut olmaya çalış. Birinin, örneğin, «Kıskanıyorum, kızıyorum» demesi yeterli değildir. Kendisine yardım edilebilmesi için, somut olarak ahlâkî düşüşlerini söylemesi lâzımdır. Bir de, ağır bir şey olursa, hani ki hilekârlık gibi, onu nasıl düşündüğünü ve nasıl da yaptığını anlatması gerek. Başka türlü ise, İsa Mesih'i aldatmış olur. Ona yardım edilebilmesi için, insan eğer, günah çıkaran papazın karşısında gerçekleri dile getirmese, hatasını açığa çıkarmazsa, bu, bir hastanın, doktorundan hastalığını saklaması sonucu sağlığına büyük zarar vermesi gibidir. Oysa kendisini olduğu gibi sergiliyorsa, o vakit günah çıkaran papaz onu daha iyi tanıyacak ve ona daha olumlu yardımda bulunacaktır.

Sonra da, bir kişi, davranışıyla bir insanı yaralayacak olur veya ona haksızlık yapacak olursa, önce ona gidip ondan alçak gönüllülikle af dilemesi gerekir. Onunla barışması lâzım ve sonra da günah çıkaran papaza gidip, ondan günahlarını bağışlama alması için, işlediği suçu itiraf etmesi gerek. Allah'ın lütfu bu şekilde meydana gelir. Önceden gönlünü kırdığı kişiden af dilemeden, hatasını günah çıkaran papaza söylerse, ruhunun barışması mümkün değildir, çünkü o küçük düşürülmemiştir. Ancak, ondan yazılı özür dileme isteğinde bulunmak için, gönlünü kırdığı kişi ölmüş veya onu bulamıyorsa, veya da adresini bilmediği bir yere gitmişse, fakat bunu yapma hevesine sahipse, işte o vakit Allah onu affeder, çünkü onun niyetini görüyordur.

- Rahibim, biz af dileyip de bizi affetmezse?

- O vakit, Allah, yüreğini yumuşatması için dua edelim. Allah'ın, yüreğinin yumuşaması da söz konusu olabilir, çünkü, eğer bizi affederse, aynı hataya yeniden düşebiliriz de ondan.

- Rahibim, kişi ciddî bir hataya düştüğünde, onu hemen itiraf edememe durumu da söz konusu mudur?

- Niye onu bıraksın? Ekşisin diye mi? Bozuk bir şeyi ne kadar tutarsan, o kadar bozuluyor. Neden, günah çıkaran papaza gitmesi için, bir iki ayın geçmesini bıraksın? En yakın bir zamanda gitsin. Eğer bir açık yarası varsa, onu tedavi etmesi için bir ay geçmesini mi bekleyecek? Hiç beklemeden günah çıkaran papaza gitsin. Daha çok zamana sahip iken ona gitsin ki daha çok kolay olsun. Bu bir hatayı hemen tak-tak söylesin ve sonra da, günah çıkaran papazın zamanı olduğunda, daha fazlası için gitsin, bir konuşma-tartışma için vb.

Kendimi tasvir etmek için, pek de uzun zaman gerekmez. İnsanın vicdanı normal çalıştığında, bulunduğu durumu iki sözle belirtir. Ancak, içinde karışıklık olduğunda, çok şey söyleyebilir ve de kendini tasvir etmez. İşte, bakıyorum, bazıları bana defter dolusu yazı yazıyorlar,

küçük harflerle yirmi-otuz sayfa, bir de birkaç sayfa not... Bütün bu yazdıklarını bir sayfaya koyabilirlerd

Günah çıkarmada, hafifleticiler, vicdanımız için ağırlaştırıcı oluyorlar

- Rahibim, kişi günah çıkarma anında, günahı işlerken duyduğu acıyı duymazsa, gerçek pişmanlığın olmadığı anlamına mı geliyor?

- Bu günahı işlediği zamandan sonra, oldukça bir zaman geçmiş ise, yara kapanıyor, onun için aynı acıyı duymuyor. Dikkat etmesi gereken nokta, günah çıkarma anında, kendisini haklı göstermeye kalkışmamasıdır. Ben günah çıkarmağa gittiğimde, ve örneğin, "Kızdım", dediğim zaman, - tokat atmanın gerekliliğinin dışında - günah çıkaran din adamının bana hafifletici vermemesi için o konuya değinmiyorum. Bir kişi, günah çıkarma anında, kendini mazur gösteriyorsa, ne kadar vicdansız olursa olsun, iç huzura sahip değildir. Günah çıkarma anında gösterdiği hafifletici sebepler, vicdanını ağırlaştırıcılar olarak meydana geliyorlar. Oysa, ince ruhlu olduğu için hatalarını abartan, ve de rahibin ilkelerine uyan kişi, ifade edilemez bir sevince ulaşır. Öyle insanlar var ki, örneğin, bir üzüm tanesi çalsalar, birçok sepet üzüm çalmışlar gibi üzülüp sürekli hatalarını düşünürler. Bütün gece uyumazlar, ta ki günah çıkarma olayını gerçekleştirene kadar. Diğerleri ise, bir sürü sepet üzüm çaldıkları halde, bir üzüm salkımı aldıklarını söylemekle kendilerini mazur gösterirler. Onlar, sadece kendilerini mazur göstermekle kalmayıp, en küçük hatalarını bile abartarak, ufak bir yaramazlık için canları sıkılır ve üzülürler, bunlar ne ilâhî teselli duyduklarını biliyor musunuz? Burada ilâhî adaleti görüyorsunuz, güzel Allah mükâfatlandırıyor.

Şunu müşahede etmişimdir ki, rahibin önünde, mütevazi bir şekilde, hakir düşerek hatalarını sergileyenler, Allah'ın lütfunu kazandıkları için parlıyorlar. Emekli bir subay, sekiz yaşından beri yaptıklarını ne de büyük bir pişmanlıkla anlatmıştı. Küçük bir çocuktan bir geceliğine - ertesi günü vermiş - bir top almış, onun canını sıkacağı için ağlıyordu. Emekliye ayrıldıktan sonra, kimin gönlünü - görevi esnasında, velev ki görevi yerine getirirken bile olsa - kırmış ise, onları buldu ve onlardan özür diledi! Dikkatimi çekti! Her şeyi üzerine alıyordu. Şimdi bir köyde yaşıyor ve maaşını sadaka olarak veriyor. Yaşlı, doksan beş yaşında, yatalak, yarı felçli bir durumda olan annesine de hizmet ediyor. Annesine hizmet ederken, bedenini gördüğü için de, şu düşünce onu rahatsız ediyordu: «Ham, babasını çıplak görüp cezalandırılmışsa⁷, ya

⁷ Bak, Tekvin, 9,20-27.

ben...». Sürekli ağlıyordu. Yüzü bozuktu. Onun o pişmanlığından ne kadar da faydalandım!

- Rahibim, ince iş yaptığını göstermesi için, kişi hatalarını abartabilir mi?

- O başka bir şey, o zaman alçak gönüllülüğüyle gurur duyuyordur.

Günah çıkarmadan sonra

- Rahibim, günah çıkarma olayından sonra, sıkıntı çekmek haklı gösterilebilir mi?

- Niçin sıkıntı çekesin? Doğru bir günah çıkarma olayıyla bütün eski günahlar siliniyorlar. Yeni defterler açılır. Allah'ın lütfu geliyor ve insan tamamen değişiyor. Huzursuzluk, vahşet ve stres kaybolup, yerine sakinlik ve durgunluk gelir. Bu daha daha, dıştan bile fark edilecek kadar hissedilen bir şeydir. Bazılarına, iyi değişikliği görmeleri için, günah çıkarmadan önce ve sonra resme çıkmalarını tavsiye ederim. Çünkü yüzünde, içindeki manevî iyi durum resmediliyor. Kilisenin dinsel sırları mucizeler yaratıyorlar. Kişi, İsa Mesih'e ne kadar sokuluyorsa, o kadar ilâhlaşıyor, bunun sonucu olarak da ışık saçıyor ve Allah'ın lütfu açığa vurulur.

- Rahibim, yani, samimî bir günah çıkarmadan sonra hemen sevinç mi hissedersin?

- Her zaman değil. Belki de derhal sevinemeyebilirsin. Ancak, yavaş yavaş içine sevinç doğuyor. Günah çıkarma olayından sonra, dürüst bir tanıma gerek. Borcu olan birinin borcu af edildiği gibi hissetmen lâzımdır. Dürüstlüğünden de, hibe sahibine minnet ve borç hisseder. Allah'a şükredesin. Fakat aynı zamanda da ilâhîdekileri de hayatında uygula: «Ben kanunsuzluğumu biliyorum, ebediyen önümdeki günahımı da»⁸, yüz bulup aynı hataları tekrarlamamak için.

- Rahibim, bir yerde okudum, ahrette, kötü bir düşünceyi bile günah çıkarma anında itiraf etmediğimiz için, cinler bize eziyet verecekler.

- Bakınız buraya, insan pişman olup günah çıkaran papazına hatırladıklarını söylerse, isteyerek saklama düşüncesi yoksa, bitti. Üzerinde, şeytanın çetelerinin hiçbir salâhiyeti kalmıyor. Ancak, maksatlı olarak bazı günahlarını itiraf etmez ve çıkarmazsa, ahrette bunlar için eziyet çekecektir.

- Rahibim, geçliğinde işlediği hatalarını itiraf edip günahını çıkarmışsa, ancak, yine de onları düşünüyor ve zahmet çekiyorsa, bu doğru bir hareket midir?

⁸ Mezmur, 50,5.

- Eğer, gençlik yıllarında işlediklerine çok pişman olup onların günahını çıkarmışsa, sıkıntı çekmesine sebep yoktur. Allah, onları itiraf ettiği andan itibaren, affetmiştir. Bundan sonra da eskileri kaşımamak gerek. Hele hele bedensel günahları. Çünkü zarara uğrayabilir. Savaşta, örneğin, bir askerin yanında bir el bombası düşer. Allah onu korur ve o bomba patlamaz. Savaş bittikten sonra, asker o patlamamış bombayı bulur, onu kurcalamağa başlar, sonuç olarak da bomba patlar ve barış zamanında havaya uçar.

Günah çıkaran papaza güven

- Rahibim, günah çıkaran papaz, bir hatası yüzünden birine bağırdığı için o kişi de çok canını sıkarsa, bunun içinde egoizm var mıdır?

- Tabii ki, içinde egoizm de vardır. Allah namına canı sıkılırsa, onun tesellisi olacak, ilerleme de olacak, çünkü o şeyi yeniden yapmamaya gayret gösterecek. Zorlukları, düşüncelerini ve ahlâkî düşüşlerini de günah çıkaran papaza söylemesi lâzım. Onun sert ve yumuşak davranışını da sevinçle karşılaması gerek. Çünkü bunların tümü, sevgi ve ilgi ile onun ruhunun ilerlemesi içindir.

- Rahibim, azarlama veya uyarıları kabul etmiyorsam?

- Eğer onları kabul etmiyorsan, o zaman düzeltilmemiş bir durumda kalacaksın. Sevildikleri insanlar tarafından bile uyarı kabul etmeyenler, manen kendilerini yaramaz hale getirir ve ters kalmağa devam ederler. Onlar, mobilya olmak için rendelenmeyi kabul etmeyen tahtalar gibidirler, inşaatlarda kalıp tahtaları olarak kullanılırlar, çiğnenir ve çamurlanırlar, ta ki sonunda ateşe gidene kadar. Onlar da işte böyle sonunda mahvolurlar.

- Rahibim, bir kişi, günah çıkaran papazla bir konu hakkında görüş ayrılığına düşerse, ne yapması lâzımdır?

- Sade ve alçak gönüllülükle kendi düşüncesini söylesin. Tabii, günah çıkaran papazın seçiminde büyük dikkat gerekir. Bu da, ona güvenmek ve de onun göstereceği yoldan giderken rahatlamak için önemlidir.

- Rahibim, günah çıkaran papazdan farklı bir düşünceye sahip olup, kendi düşüncesinde ısrar etmesinde yarar var mıdır?

- Hayır, çünkü, kendisinin doğru bulmadığı şeyin arkasında neyin saklı olduğunu bilmiyor da ondan. Bir kişi, örneğin, günah çıkaran papazın yaptığı hareketin arkasında neyin saklı olduğunu anlamak için, belki de günah çıkaran papaz, başka birinin günah çıkarmasını ona söylemesi gerekecek. Başkasının günahlarını ona söylemesi doğru mudur? Elbette ki hayır. Diyelim ki, günah çıkaran papazı filan saatte görmek için anlaştı. Ancak, o saatte, intihar düşünceleri olan biri de o anda gider ve günah çıkaran papaz da önce onu alır. O zaman da o düşünüp deyebilir:

«Evvelâ onu aldı, beni hiç sayıyor». Günah çıkarıcı papaz, onun intihara kalkışacağına nasıl söylesin? Eğer ona açıklarsa, diğerini mahveder ve onu zarara uğratar. Oysa, o, surat da assa, biraz utansa da, büyük bir zarar yapılmış sayılmaz. Bir defasında, orada Kalivi'ye gelenler, öyle biraz utandırılmışlardı. Birileri vardı ki, bana gelip konuşmamız için, kendisini, yakınları büyük bir zorlukla kandırdılar ve ben onu büyük bir sevinçle kabul ettim. Onu öptüm. Ona düğümlü ip tespihi ve küçük ikonalar verdim. Diğerleri darıldılar. «Rahip bize hiç önem vermedi», dediler. O zavallı sefih biri idi. Ben onun hayatının ince noktalarını biliyordum. Sonra da başka bir insan olarak gitti. Diğerleri bin kere darılınsınlar-kırılınsınlar. Birine bir açıklama yapmakla diğerini mahvetmeğe hakkın yok.

Günah çıkarıcı papazla doğru iletişim

Ruhanî bir kişi, bir insana yardım etmek istediğinde, onu İsa Mesih ile bağlamağa çalışır, kendisine bağlamağa değil. Devamında, eğer İsa Mesih ile onu bağlayabilmiş ise o vakit sevinir. Diğer de, İsa Mesih'e bakarak mücadele verir. İşte o vakit, hem biri, hem diğerinin maaşı vardır ve işler iyi gidiyor demektir. Fakat, ne zaman ki, onu İsa Mesih ile bir araya getirmiş olanı nasıl memnun edeceğini düşünür ve mücadele verirse, yani bir hareketi onu sevindirecek veya üzecek, ancak, İsa Mesih bu hareketini nasıl görür diye bakmazsa, o vakit, ne ona yardım eden memnun eder, ne İsa Mesih'e, ne de kendisi faydalanır, çünkü o, ilâhî yardım almıyor. Yani, ne İsa Mesih, ne de günah çıkarıcı papaz bu yapılamaya sevinir. Ve dahi, bir zorluğun üstesinden gelebilmek için, kendisi de yardım almış olmuyor. Diyelim ki, bir rahibe ilâhî okuyor ve düşünüp diyor: «Acaba ben iyi okuyor muyum? Başrahibe sevinecek mi acaba?». Ha işte o yardım alamıyor. Oysa, İsa Mesih için ilâhî söylüyorsa, o vakit işler normal seyrediyorlar. Hem iyi okuyacak, hem de başrahibeyi memnun edecek.

- Rahibim, bir kişi, günah çıkarıcı papazın dediklerini doğru anlamazsa, suçlu duruma düşer mi?

- Buraya bak, bir hevesi olur da akli orada olduğu için anlamadıysa, yine suçludur. Bazıları, kendi isteklerini, Allah'ın istekleri olarak yapıyorlar. Örneğin, biri, günah çıkarıcı papazına bir problemi için soruyor ve düşüncesinde de arzuladığı ve onu rahatlatacak çözümü vardır. Günah çıkarıcı papaz, ona ne yapması gerektiğini söyler. O ise, onun istediği şeyi yapmasını anlıyor. O şeyi de sevinçle yapar, hem de itaat ettiğine de inanır. Sonra da, günah çıkarıcı papaz ona derse: «Bunu niçin böyle yaptın?», o da ona der: «Bana, böyle yapmamı sen söylemedin mi?»...

Fakat, bazen de, günah çıkarana papazın dediği, harfi harfine uygulanacaktır diye alınmamalı. O, sözün gelişı öyle olabilir. Anlamanız için, size bir olayı anlatacağım. Kırk beş yaşlarında, çocukları da olan, lise hocası bir hanım, on altı yaşında bir öğrencisiyle ilişkisi vardı. Çocuk evden kaçıp o lise hocası hanımla beraber yaşıyordu. Babası Kalivi'ye gelip acısını bana anlatınca, bu konu hakkında kendisine, senin günah çıkarana papazın sana ne derse sen onu yap, dedim. Zavallı, önce günah çıkarana papazına gitti ve sonra yine bana geldi. Patrikhane'nin⁹ eksarhlığı o gün bende idi. Onunla konuşamazdım ve kendisine dedim: «Günah çıkarana papazın sana ne derse sen onu yap». O oradan gitmedi. İyi ki gitmedi ve ısrar ediyordu. Bir ara fırsat bulup onu biraz gördüm ve bana dedi: «Rahibim, bu kadını öldürmeye karar verdim, çünkü benim günah çıkarana papazım bana öyle dedi». «Sen hele dur biraz bakalım, sana tam olarak günah çıkarana papazın ne dedi?», diye sordum kendisine. Bana, «Bu kadını öldürmek lâzım», dedi. Anladınız mı? Günah çıkarana papaz, sözün gelişı olarak, «Bu kadını öldürmek lâzım», demiştir, onu öldürmek için değil! O günden sonra hiç kimseye, «Günah çıkarana papazın sana ne derse onu yap», demem. Fakat, günah çıkarana papaz sana ne dedi diye kendisine sorarım...

- Rahibim, birileri, günah çıkarana papazdan yardım isteyip, aynı zamanda çözümünü de ona önerebilir mi?

- Eh, o zaman ne yardım istiyor? Günah çıkarana papaza alçakgönüllülikle, kendisine ne yardım edecek diye fikrini söylemesi - ki bu gereklidir - başka şey, fikrinin doğru olduğuna ısrar etmesi başka şeydir. İşte o zaman, insan ilerleyemez. Bu, hani bir kişinin doktora gidip, şöyle demesine benzer: «Bana bu ilâcı veresin». Hasta, doktorun tavsiyelerini dinlemesi gerek. Hasta, doktorun ona hangi ilâcı vermesi gerektiğine karar veremez. Buradaki mesele, yemek ve tatlılarda olduğu gibi, «Baklava istiyorum, kadayıf istiyorum», iştah meselesi değildir. Doktor, hastalığa göre ilâç veriyor.

---

⁹ Patrikhanenin temsilcileri

3. BÖLÜM

Ruhun manevî doktoru Güzel günah çıkarıcı papaz ihtiyacı

İnsanlar bugün, günah ve egoizmden ötürü, yorgun, başları dönmüş ve de canları sıkındırlar. Bugün, her zamandan daha çok, insanlarda barışık bir hayat için, sade, gerçek bir sevgi ve basiretle insanlara yaklaşan, onlara yol gösteren, iyi ve tecrübeli, günah çıkarıcı papazlara ihtiyaç vardır. İyi günah çıkarıcı papazlar olmadığı vakit kiliseler boşalır, akıl hastaneleri, hapishaneler ve hastaneler ise dolar. İnsanlar, Allah'tan uzak oldukları için zahmet çektiklerini anlamaları, tövbe etmeleri ve de alçakgönüllülükle günahlarını çıkarmaları gerek.

Günah çıkarıcı papazın işi iç tedavidir. Tecrübeli bir günah çıkarıcı papazdan daha büyük doktor yoktur. O kişi ki, azizliğiyle güven aşılır, Allah'ın hassas yaratıklarından şeytanın getirdiği fikirleri atar, Allah'ın lütfuyla da, ruh ve bedenleri ilâçsız bir surette tedavi eder.

Günah çıkarıcı papaz, ilâhî nura ve ruha sahip olduğu vakit, durumları fark eder, anlar ve insanları doğru yönlendirebilir. İyi olan, işini iyi yapabilmesi için, çok meşguliyeti olmayacak ki gereken zamanı her insana ayırabilsin diye. Başka türlü, her gün birçok ameliyat yapmak zorunda olan iyi bir operatör doktor, nasıl tabii olarak yorulur ve yeterince başarı sağlayamıyorsa, o da onun gibi olur. Onun içindir ki, bütün ailevî işlere karışması gerekmez. Ancak, her seferindeki insana ait olanlarla sınırlı kalması lâzımdır. Bu da, o insana daha etkili yardım etmek için, ona zaman sağlar demektir. Ne de, günah çıkarmaya gelen kişi, günah çıkarıcı papazı, başka daha yetkili kişilere sorabileceği şeylerle onu oyalaması doğru olur. Örneğin, hangi evi kiralsın veya da hangi dershaneye çocuğunu yollasın gibi şeyler.

Günah çıkarmada hem günah çıkarıcı kişi hem de günah çıkarıcı papaz değerlendiriliyor. Manevî serbestlik, ruha yol göstermede çok yardımcı oluyor. Yani günah çıkarıcı papaz, başkalarının ona tayin ettikleri çizgileri takip etmemesi gerekir. Fakat, Pederlerin ne dediklerine bakarak, insanına göre, tövbe ve ahlâkî düşümlere bakarak, basiretle hareket etmesi lâzımdır. Ancak, bazen, samimiyetin olmadığını görüyorum. Bazıları da, kendileriyle fasarya yapmamak için bir tavır takınmaları ve onu biraz da düşündürmek için, bir de yanıltılmış ve büyücülerle karışmış olanların canlarına bir söz söyleme sorumlulukları olduğu halde, oturup söylemediklerini görüyorum. Yani, biri ve diğeriyle aralarımızın açılmaması ve bizim için de iyi laf etmeleri için, insanın mahvolması ve şeytanın sevinmesine seyirci mi kalalım?

Günah çıkaran papazın basiret ve tecrübesi

- Rahibim, çağımızda dünyada var olan bunca günahlarla, günah çıkaran papazın konumu bazen zor değil mi?

- Evet, zordur. Onun için de, günah çıkaran papaz, önce, çok mühim olan günahları düzeltmeğe gitmesi lâzımdır. Böylece de, Allah'ın yaratıklarından birçok günah silindiğinde, onlar daha yumuşak başlı olacaklardır. Hoşgörülü davranması gerek. Ancak, aynı zamanda da, usulüyle insana yol gösterecek, öyle ki, insan kusurlarını fark edip Allah'tan af dileyecektir. Günah çıkarmaya gelen kişinin, Allah'ın rahmetini kazanması için, tövbe etmesi ve hayatını değiştirmesinin gerekliliğinin vurgulanması lâzımdır. Ve dahi, Allah'ın büyük sevgisinden, sevgiyle insanlara bahsetmek çok yardımcı olur. Böylece bunlar, kendiliğinden fedakârlık yapıp kusurlarını fark edecekler ve alışkanlıklarını değiştireceklerdir.

Yeni bir günah çıkaran papaz, tecrübe edininceye kadar, kolay durumlarda yardımcı olması daha iyidir. Örneğin, zor bir kişi, o günah çıkarın papazın zamanını harcamakla ona yapacağı «sabotaj», onun manevî ilerlemesini geciktirebilir. İyi psikolojik durumuyla eğer dikkat etmezse, böyle bir kişinin sergileyeceği davranışa her zaman önem verecektir. Boş yere enerjisini harcayacak ve sıkıntı çekecektir. Tecrübe edindiği zaman, ne vakit önem vermesi gerek ve ne zaman da önemsemesi lâzım diye anlayacaktır. İşte, şimdi ben, bana gelen mektuplara bir göz atıyorum ve önemli bir şey varsa o zaman ona önem veririm. Çok kere de ayartmadandır. Birileri de sana der ki: «İki dakikacık, şöyle kapıda bir şeyler söyleyeceğim», ancak seni bir saat tutuyor. Sen ki terlisindir, bu arada seni cereyan da çarpıyor olacak, titreyeceksin ve o da sana hikâyeler anlatacak, sanki hiçbir şey olmuyormuş gibi. Eh, bu da Allah'tan mı? Sonra da hastalanıyorsun. Ne kendine, ne de insanlar için ibadet yapabilirsin. Günlerce de işe yaramaz hale gelirsin. Sonra da, gerçekten ihtiyacı olan bir zavallı gelir, fakat ona yardımcı olamazsın.

Ciddî problemleri olanlar da var ya, onları dinlemek yetmez, onların acı çektiklerini görmeyen ve onlara demen gerek: «Bir aspirin al». Bazıları da diyorlar ki: «Seni bir dakika meşgul edeceğim, çünkü araba hareket ediyor». Sonra ise sana ciddî bir mesele anlatır. Sanki bir kanser hastası ve doktora da diyor ki: «Bir ameliyat yap, çünkü biraz sonra uçak kalkıyor!». Her hastalığa göre zaman gerek. Nereden çekildiğini, ne gibi belirtileri var vb. Ciddî bir konuda kabataslak çözümler veremezsin. Aynaroz'da, Paskalyadan sonraki haftada yapılan bir dinsel geçit töreninde, tam bir yokuşu yukarı aldığımızda, stajyer bir keşiş yanıma

geldi ve ona zihnî ibadetin nasıl yapıldığını kendisine söylememi istedi. O kadar kere de Kalivi'ye gelmişti, fakat hiçbir zaman böyle bir şey sormamıştı. Orada, yokuşta, böyle ince bir konu için ilhamı olup sormak istedi. İnce ve ciddî bir konu, ne ayak üstünde, ne de yokuşta konuşulur.

İnançlı kişinin kaçta bir komünyon alacağına, günah çıkararak papaz karar verir

- Rahibim, Havari Pavlos, yazıyor: «Yakışksız bir usulle yiyen ve içen, kendi mahkûmiyetini yer ve içer»¹⁰. Bir kişi ne vakit, «yakışksız bir usulle» komünyon alır?

- Esas olarak, Komünyon almağa gelirken, lâıyk olmayışımızın bilincinde olmamız gerekir. İsa Mesih, bizden pişmanlık ve alçakgönüllülük ister. Bizim vicdanımızı rahatsız eden bir şey var olduğunda, onu halletmemiz lâzımdır. Örneğin, eğer birileriyle kavga etmişsek, önce onunla barışmak ve sonra da komünyon almamız gerekir.

- Rahibim, bazıları, günah çıkararak papazdan hayır dua aldıkları halde, yine de, bunu yapmakta tereddüt ediyorlar.

- İnsanın kendisi bu işi ayarlamayacak, komünyon alacak mı yoksa almayacak mı. Eğer kendisi, komünyon almağa veya almamağa karar verirse, o vakit, şeytan bunu istismar edecek ve ona iş açmış olacak. Çok kere lâıyk olduğumuzu sanırız, oysa aslında değiliz. Veya bazen de, kanuna göre, gerçekten lâıyk değiliz. Ancak, Aziz Pederlerin ruhlarına göre ise, tedavi için ilâhî kan nakli ve ilâhî teselli gerek. Çünkü, tövbenin çok pişmanlığından dolayı, sağdan düşman gelebilir ve bizi umutsuzluğa atabilir.

- Rahibim, yani, kişinin kaçta bir komünyon alması gerekir?

- Kişi, ne vakit Komünyon alacak ve de Komünyon almazdan evvel ne kadar oruç tutacak, bunlar kalıplara uymayan şeylerdir. Günah çıkararak papaz, basiretle, dayanma gücüne göre, kaçta bir komünyon alacak ve ne kadar oruç tutacak diye karar verecek. Buna paralel olarak da, onu manevî oruca da sevk edecek. İhtiraslardan uzak tutacak. Manevî hassasiyetine göre bunu da ayarlaması gerek. Yani, hatasını ne derece hissediyor ve de, hassas bir insana savaş açarak onu umutsuzluğa düşürmek için, düşmanın yapabileceği kötülüğü de göz önünde bulunduracak. Örneğin, bedensel ahlâkî düşüşte, kırk gün geçmeden Komünyon almaktan uzak duracak diye kural vardır. Şeytan otuz beş gün sonra yine insanı aldatabilir. Yine kırk günlük süre konulursa, şeytan gene insanın peşine takılacak, böylece de insan sersemleşir ve

¹⁰ A Korinthius, 11,29.

umutsuzluğa düşer. Bu durumlarda, günah çıkaran papaz, şöyle diyebilir: «Buraya bak, bir hafta dikkat et de komünyon alasin». Sonra da insan, üzerine alabilmek ve şeytani kovabilmek için, her âyin esnasında komünyon alır. Manevî ve dikkatli bir hayat yaşayan biri de, dinsel sırta, Komünyon alma ihtiyacını hissettiği zaman gelecektir, yoksa alışkanlığından değil. Ancak bu da, günah çıkaran papazın hayır duasıyla olacaktır.

Günah cezalarının kullanımı

- Rahibim, emirlerin tam uygulanışı, Allah'ı anlamağa yardımcı oluyor mu?

- Hangi emirlerin? Musa'nın kanunlarını mı?

Hayır, İncil'in.

Emirlerin uygulanışı yardımcı olur. Ancak, doğru uygulanış olursa. Çünkü, insan yanlış olarak da emirleri uygulayabilir.

Manevî hayatta ilâhî adalet gereklidir, emir ve kanunun kuru uygulaması değil. Aziz Pederlerin de, ne denli bir basiretle kutsal emirlerin uygulanması gerekli olduğu yönünde söylediklerini görüyoruz! Megas (büyük) Vasilios, ki kilisenin en sert pederi ve de en sert kuralları yazan kişidir. Bir günah için geçerli olan kuralı söylüyor ve sonra da kendisi ekliyor ve diyor ki: «Tövbenin zamanını değil, usulünü incele»¹¹. Yani, iki kişi aynı günahı işleyecek olurlarsa, günah çıkaran papaz, kişinin tövbesine göre, birine belki iki yıl komünyon alma yasağı koyar, diğerine ise iki ay. Bu kadar fark yani!

- Rahibim, günah cezası, bir ihtirasın kesilmesinde yardımcı oluyor mu?

- Günah cezası ona yardımcı olacağını anlaması lâzımdır. Başka türlü, ne deyesin? Bir insanı dayakla düzeltmeğe uğraşırsan, hiçbir şey yapmıyorsun. Kıyamet gününde, İsa Mesih, kendisini zorla düzeltmeğe gittiğin kişi için sana diyecek: «Sen Dioklityanus musun?». Ona da diyecek: «Sen ne yaptysan, zorla yaptın». Onu Cennete göndermek için, boğacak da değiliz. Ancak, kendi başına bir çalışma yapmak istemesine yardımcı olacağız.

Yaşadığına sevinecek ve öleceği için de sevinecek bir duruma gelmesi gerek.

Günah cezaları, günah çıkaran papazın görüşüne bağlıdır. Soğuk kanlı günah işleyen kişilerin karşısında, günah çıkaran papaz, geri adım atmaksızın sert olacaktır. Yenilen, ama tövbe eden, küçük düşen,

¹¹ Bak, Agiu Vasiliu tu Megalu, Mektup 217, paragraf 84, PG 32, 808B: «Esasen, tövbenin zamanına değil, usulüne dikkat ediyoruz»

sıkılarak af isteyen kişiye basiretle yardımcı olacak ve onun yeniden Allah'a yaklaşmasını sağlayacaktır. Bu kadar Azizler de bunu yaptılar. Örneğin, Kapadokya'lı Aziz Arsenios, günah çıkarıcı papaz olarak, genelde insanlara kural koymazdı. Onları, öyle bir duruma getirmek isterdi ki, kendileri dürüstlükten ötürü bir çalışma yapmak, sadaka vermek veya da başka çeşit iyi işler yapmak istesinler. Cinlerin çarptığı veya felçli zavallı küçük bir çocuğu gördüğünde ve de bu hali için anne babanın sebep olduğunu anladığı zaman, önce çocuğu tedavi eder ve sonra da anne babasına, devamında dikkat etmeleri için kural koyardı.

Bazıları diyorlar: «Aaa, filanca günah çıkarıcı papaz, çok babaerkildir. Çok serttir. Zekidir. Zekâsı kuvvetli. Pidalyo'yu (dümen)¹² ezber biliyor». Bir günah çıkarıcı papaz, harfi harfine Pidalyo kurallarını uygulamaya kalkarsa, Kiliseye zarar verebilir. Günah çıkarıcı papaz, Pidalyo'yu alıp, «Sen ne günah işledin? Şunu. Bu durum için şurada ne yazıyor? Şu kadar sene komünyon almaktan uzak durmak! Sen ne yaptın? Bunu. Burada ne yazıyor? Bu kuralı», dese, yardımcı olmuş olmaz.

- Rahibim, kişinin, onlarca şeyi göz önünde bulundurması lâzım mıdır?

- Evet, hele hele bu zamanda, kilisenin bütün kanunlarını patavatsız bir sertlikle uygulamak uygun düşmez. Ancak, insanlardaki dürüstlüğü geliştirmesi lâzımdır. İnsanlara yardımcı olabilmek için, önce kendisine iş yapması gerek, başka türlü ise, kafa kıracaktır.

Pidalyo dümen demektir, çünkü o, insanı kurtuluşa götürür. Bazen bu yolla, bazen de şu yolla. Aynı gemi kaptanı gibi, gemiyi kıyıya çıkarabilmesi için, bir sağ tarafa gemiyi sürüyor, bir sol tarafa. Eğer gemiyi düz bir vaziyette sürer de, gereken yerde dönmezse, gemiyi kayalıkların üstüne sürecektir, gemi batacak ve insanlar da boğulup gidecekler. Eğer, günah çıkarıcı papaz, basiretsizce, kanunları... ateş eden toplar gibi kullanırsa, insanına ve de tövbesine göre, insan iyileştireceği yerde, cinayet işleyecektir.

Af duası

Bazı günah çıkarıcı papazların tipik kuralları vardır. Günah çıkarmak isteyen kişinin, komünyon almasına müsaade yoksa, o vakit ona af duasını okumuyorlar. Bir de başkaları da var ki: «Her zaman af duasını okumamamız, bizim çizgimizdir». Bu, Protestanlara ait gibi bir şeydir. Ahlâkî düşüşleri olan bir genç Kalivi'ye geldi. Gidip günah çıkardı,

¹² Ortodoks Kilisesinin Kurallar Koleksiyonudur. Sen Sinotların Kutsal Kurallarını, Havari Kurallarını, Hıristiyanlığın Kurucularının Kurallarını, kısa bir açıklamayla içerir. Bunu, 1793 yılında, Aynaroz'lu Aziz Nikodimos ile Rahip Agapios derlemiştir.

ancak, günah çıkaran papaz, ona af duasını okumadı. O zavallıyı umutsuzluk kapladı. «Madem ki günah çıkaran papaz bana af duasını okumadı, öyleyse, beni Allah affetmiyor». bunu düşünüp intihara gidiyordu. «Günah çıkaran papaza git, sana dua okusun. O sana dua okumazsa, başka günah çıkaran papaza git», dedim kendisine.

Af duası olmadan, insan devamlı ahlâkî düşüşlerde olacaktır. Çünkü, şeytan haklarını kaybetmiyor. Şeytanın hakları var daha, insan nasıl mücadele etsin? Hür değildir ve cinler tarafından etkilere maruz kalıyor. Oysa af duasıyla, etkiler kesilir, o yer yeniden işgal edilir, o vakit de zavallıya yardım edilmiş olur, ihtiraslardan kurtulmak için de savaşılabılır ve mücadele edebilir.

Elinizdeki kitapçık, tek vurgulu yazım sistemine çevrilmiş

GERONTOS PAİSİU AGİORİTU
LOGİ 3
«PNEVMATİKOS AGONAS»

kitabından bir bölümdür.

Basım evi:

İERON İSİHASTİRYON
“EVANGELİSTİS İOANNİS O THEOLOGOS”
SUROTİ THESSALONİKİ

Burada hayat bitti
Ve burada nefesim de
Beden burada gömülecek
Ruhum da sevinecek
Azizim ikâmet ediyor
Bu benim şerefimdir
İnanıyorum ki O acıyacak
Benim sefil canımı
Kurtarıcı'ya dua edecek
Meryem ana benimle olsun

Rahip Paisios, Aynaroz keşişi